

Nr 528

Av herrar **Rubbestad** och **Onsjö**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 80, med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 maj 1930 (nr 318) om arbetstidens begränsning, m. m.*

I propositionen nr 80 föreslås sådana ändringar i allmänna arbetstidslagen, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer, att nuvarande maximum för den ordinarie arbetstiden per vecka nedsättes från 48 till 45 timmar. Arbetstidsreformen skall enligt propositionen genomföras successivt på så sätt, att den ordinarie veckoarbetstiden minskas med en timme fr. o. m. den 1 januari 1958 och sedan ytterligare med en timme under vardera av de två följande åren.

Det är naturligtvis önskvärt, att arbetstiden kan förkortas för samtliga grupper av vårt folk. Från medicinska eller liknande utgångspunkter kan dock, såsom också framhålles i propositionen, en sådan reform nu inte anses vara av någon mera framträdande angelägenhetsgrad. En reform får i detta läge utslutande motiveras med önskvärldheten av att individerna skall få ökad fritid främst till förmån för en rikare personlighetsutveckling och för ett aktivare engagemang i samhällsliga angelägenheter. Avgörande måste härvid givetvis bli huruvida samhällets ekonomiska resurser kan anses medgiva en önskvärd förkortning av arbetstiden.

Departementschefen framhåller själv i propositionen, att den föreslagna arbetstidsförkortningen kommer att ställa anpassningsförmågan inom arbetslivets olika områden på vissa prov. Det synes oss vara anledning att understryka, att dessa svårigheter måste uppmärksammas i större utsträckning än som skett i propositionen. Utredningen om en kortare arbetstid har konstaterat, att en arbetstidsförkortning i dagens Sverige inte helt kan kompenseras genom ökad produktion per timme. Även om produktionsbortfallet vid en förkortning av arbetstiden inte behöver bli proportionellt mot arbetstidsbortfallet, måste man dock räkna med att det blir betydande. Realkapitalet inom produktionen kan utnyttjas kortare tid än förut, såvida inte skiftgångsdrift kan ordnas. En sådan minskning av realkapitalets effektivitet leder givetvis till produktionsbortfall. För stora delar av näringslivet måste en ökning av investeringarna framstå som ett nödvändigt medel att motverka arbetstidsförkortningens verkningar. Med nu rådande kreditsvårigheter kan det starkt ifrågasättas, om samhället har möjligheter att tillgodose dessa krav på önskvärt sätt.

Över huvud taget måste givetvis en arbetstidsförkortning medföra kostnadsfördyringar för företagen. Härvid måste inte minst de svårigheter uppmärksammas, som kan befaras inträffa i fråga om konkurrensläget gentemot ut-

ländska företag. Företag, som producerar för export och som i följd av arbetstidsförkortning måste höja sina varupriser, får större svårigheter att konkurrera på utlandsmarknaden. Liknande svårigheter måste uppstå för företag, som på hemmamarknaden konkurrerar med import från utlandet.

Med de inflationistiska spänningar, som fortfarande finns i vår samhälls-ekonomi och som av allt att döma kommer att bestå under den närmaste tiden, måste det starkt ifrågasättas, om det i nuvarande läge kan vara lämpligt att genomföra en arbetstidsförkortning. Om reformen genomföres i enlighet med propositionens förslag, måste vårt lands konkurrenskraft gentemot utlandet försämrats och i följd därav valutareserven ytterligare minskas. Under en övergångstid måste vidare inom stora delar av näringslivet efterfrågan på arbetskraft ökas, vilket i nuvarande läge med full sysselsättning av den tillgängliga arbetskraften måste verka i inflationistisk riktning. Åt samma håll måste över huvud taget de prisökningar verka, som måste förutsättas bli följden av reformen.

De ovan antydda riskerna är givetvis särskilt framträdande i nuvarande situation. Under sådana omständigheter vill vi starkt ifrågasätta om tidpunkten för en arbetstidsförkortning nu över huvud taget är den lämpligaste. Enligt vår mening skulle riskerna i form av ökad press på den samhällsekonomiska stabiliteten och våra konkurrensmöjligheter gentemot utlandet bli mindre, om man uppsköt arbetstidsförkortningen till en period av mindre full sysselsättning och mindre utpräglade inflationsrisker än som nu är för handen. Vid bedömning av frågan är det också anledning att ta hänsyn till den planerade pensionsreformen, som kommer att ställa samhälle och näringsliv inför en betydande ekonomisk belastning.

På skäl som vi ovan anfört vill vi förorda, att riksdagen i nuvarande läge endast fattar principbeslut om en sådan arbetstidsförkortning, som föreslagits i propositionen. Kungl. Maj:t må sedan lägga fram förslag till ikraftträdande härav, när det kan bedömas, att arbetstidsförkortningen kan genomföras utan större svårigheter för samhällsökonomien. Härigenom kan tillfälle också erbjudas till bättre prövning av hur de nödvändiga investeringarna skall kunna underlättas och av hur näringslivets anpassning i övrigt till reformen bäst skall äga rum.

Anpassningssvårigheterna torde framträda starkast för jordbruksnäringens vidkommande. Det måste dock framstå som självklart, att jordbruket inte får lämnas utanför en ändrad arbetstidslagstiftning. En undantagsställning för jordbrukets del skulle lätt leda till skada genom en ytterligare forcering av arbetskraftavgången. Det är emellertid angeläget, att lagstiftningen utformas på sådant sätt, att största möjliga hänsyn toges till jordbrukets särskilda förhållanden.

Den speciella säsongbundenheten inom jordbruket har i propositionen beaktats så till vida, att en ordinarie arbetstid av högst 47 timmar medgivits utan att detta särskilt avtalats, under förutsättning av att årsgenomsnittet inte över-

stiger 45 timmar per vecka. För närvarande gäller som huvudregel, att arbetstiden under vegetationsperioden får utgöra högst 50 arbetstimmar per vecka. Enligt vår mening bör det emellertid hävdas, att arbetstiden under de för jordbruket brådaste perioderna borde få utsträckas utöver 47 timmar per vecka eller så långt som föreskrives i nu gällande lagstiftning, om en motsvarande avkortning kommer till stånd under lågsäsongerna. En sådan ordning synes kunna bli till fördel för både arbetsgivare och arbetstagare.

Med anledning av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag

1) i princip måtte besluta, att maximum för den ordinarie arbetstiden per vecka må nedsättas från 48 till 45 timmar, samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av förslag till ikraftträdande härav, när detsamma kan bedömas lämpligt ur samhällsekonomisk synpunkt;

2) i anslutning härtill måtte besluta, att lantarbetstidslagen må få sådan utformning, att arbetstiden inom jordbruket må kunna utsträckas till 50 timmar för arbetsvecka, såframt arbetstiden under en tidrymd, som ej må överstiga 12 månader, uppgår till i genomsnitt högst 45 timmar för arbetsvecka, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till ifrågasvarande lagtext.

Stockholm den 12 mars 1957

Axel Rubbestad

J. Onsjö
